

Tilläggsyrkande

2024-05-13

Ärende nr: SLK-2024-00205

Yrkande angående – Göteborgs Stads yttrande över remiss från Utbildningsdepartementet betänkande Uppföljning för utveckling – ett hållbart system för samlad kunskap om villkoren för barn och elever med funktionsnedsättning i förskola och skola (SOU 2023:95)

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen I kommunstyrelsen:

1. Under rubriken **10.5.1 Stöd för genomförandet av longitudinella studier och särskilt riktade fördjupningsstudier** läggs följande text till i Göteborgs Stads yttrande.
2. Yttrande över remiss av betänkandet Uppföljning för utveckling – ett hållbart system för samlad kunskap om villkoren för barn och elever med funktionsnedsättning i förskola och skola (SOU 2023:95), i enlighet med bilaga 2 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande, kan därefter översändas till Utbildningsdepartementet.

Yrkandet

Att ge jämlika förutsättningar för alla barn är viktigt för att säkerställa deras välbefinnande och utveckling. Göteborgs Stad vill betona behovet av att utforska sambanden mellan olika faktorer som påverkar barns jämlika hälsa och välbefinnande. Bland barn med somalisk bakgrund är till exempel autism tre till fyra gånger vanligare än bland andra barn. Enligt Socialstyrelsen är D-vitaminbrist en riskfaktor som, i samverkan med andra riskfaktorer, kan leda till att det blivande barnet utvecklar autism. Över 40 procent av besökarna på vårdcentraler som är invandrartäta har D-vitaminbrist. Det visar mätningar som exempelvis personalen i Angered utanför Göteborg har gjort under flera års tid. Det rör sig inte bara om somaliska kvinnor utan också om andra befolkningsgrupper som inte äter typisk svensk mat. Nio av tio gravida somaliska kvinnor har emellertid svår D-vitaminbrist. Hos svenska kvinnor visar samma mätningar på att endast en av tio kvinnor har brister på D-vitamin. Inom mödravården finns allmänna rekommendationer om att ge receptfria D-vitamintabletter till täckta och mörkhyade kvinnor. Dagsbehovet är minst 10 mikrogram per dag, men enligt forskningen behöver dessa kvinnor troligtvis högre doser.

I en brittisk studie av kusinäktenskap har det visat sig att risken för födelsedefekter är 200% större än hos barn födda av föräldrar som inte är nära besläktade. Äktenskapsinvandring till Sverige bidrar till ytterligare press på barn

till invandrare från klankulturer att gifta sig med sina kusiner. Släkterna anammar klankulturen för att behålla egendomar och kontrollen över klanen.

I Danmark upplyser hälsovårdsmyndigheten om att kusinäktenskap kan leda till att barnen blir handikappade. Man åberopar forskning som visar att risken för medfödda handikapp och sjukdomar är dubbelt så hög i kusinäktenskap och ännu högre om medfödda sjukdomar finns i familjen eller om ingifte förekommit i flera led dessförinnan. I Sverige är det fortfarande en tabubelagd fråga, omgärdad av rädsla.

Genom att utforska och förstå dessa samband kan Göteborgs Stad och andra stora städer i Sverige med hög invandring, arbeta för att skapa en mer rättvis och stödjande miljö för alla barn, oavsett bakgrund. Det handlar om att säkerställa att alla barn ges lika möjligheter till en god hälsa och en trygg uppväxt.

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2024-04-25

Ärendenummer SLK-2024-00205

Handläggare

Karin Wallquist

Telefon: 031- 386 02 92

E-post: karin.wallquist@stadshuset.goteborg.se

Remiss från Utbildningsdepartementet Uppföljning för utveckling – ett hållbart system för samlad kunskap om villkoren för barn och elever med funktionsnedsättning i förskola och skola (SOU 2023:95)

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen

Yttrande över remiss av betänkandet Uppföljning för utveckling – ett hållbart system för samlad kunskap om villkoren för barn och elever med funktionsnedsättning i förskola och skola (SOU 2023:95), i enlighet med bilaga 2 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande, översänds till Utbildningsdepartementet.

Sammanfattning

Utbildningsdepartementet har översänt 2024-02-12 betänkandet Uppföljning för utveckling – ett hållbart system för samlad kunskap om villkoren för barn och elever med funktionsnedsättning i förskola och skola (SOU 2023:95). Yttrandet ska vara Utbildningsdepartementet tillhanda 2024-05-15.

Utredningen föreslår att det statliga myndighetsansvaret för uppföljning och sammanställning förtydligas, att ett antal enkäter utvecklas och riktas till fler elever för att bättre fånga situation för elever med funktionsnedsättning från förskola till vuxenutbildning. Utredningen föreslår att ett pågående arbete med att ta fram ett förslag till mätning av funktionsnedsättning via självskattning färdigställs.

Stadsledningskontoret stödjer i huvudsak utredningens förslag men anser att införande av självskattningsinstrument bör värderas av respektive myndighet, att berörda myndigheter bör säkerställa att resurser och metoder för stöd finns för att genomföra självskattningen samt att data från enkäter ska där så är möjligt tillgängliggöras på huvudmannanivå. Stadsledningskontoret avstyrker *Attityder till skolan* och anser att Skolverket och Skolinspektionen behöver överväga att samordna enkäter på skolområdet. Stadsledningskontoret anser att en nationell strategi behöver tas fram för att förbättra svarsfrekvensen vid genomförande av enkätinsamlingar.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Stadsledningskontoret vill uppmärksamma de resurser som skolan kan behöva använda om enkäter utvecklas och riktas till fler elever än idag. Det handlar om att personal och elever avsätter tid från undervisningen.

Inhämtande av underlag som kan bidra till att motverka konsekvenser av barns och elevers funktionsnedsättningar i skolan kan på sikt ge samhällsekonomiska vinster. Det kan leda till större kunskap och bättre stöd till elever med funktionsnedsättning så att fler kan klara skolan och ha bättre förutsättningar på arbetsmarknaden och till egen försörjning.

Bedömning ur ekologisk dimension

Stadsledningskontoret har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Utredningen har haft sin utgångspunkt ur FN:s konvention om barnets rättigheter respektive konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Den har även beaktat jämställdhetsperspektivet. Konventionerna slår fast att barnets bästa ska vara utgångspunkten för all verksamhet som rör barn. Skollagen lyfter fram samma princip, och betonar att all utbildning och annan verksamhet inom skolväsendet ska utgå från barnets bästa. Här påtalar också vikten av att ge stöd så att dessa individer har möjlighet att fullt ut ges delaktighet och kunna påverka sina förutsättningar.

Utredningen belyser specifikt konsekvenserna av funktionsnedsättning för barn och elever i förskola och skola. Detta är avgörande för att identifiera och motverka de hinder som dessa barn kan möta. Utredningens förslag syftar till att förbättra möjligheterna att uppmärksamma och följa upp villkoren för barn med funktionsnedsättning. Detta inkluderar deras studieresultat, sociala situation och de insatser de får del av.

Uppföljningar av elevernas resultat sker idag på olika sätt, men det saknas en samlad bild för denna specifika grupp av elever. Utredningens förslag om en tydligare styrning och systematik för förbättrad uppföljning och utvärdering av elever med funktionsnedsättnings upplevelser av skolan och deras resultat skulle kunna bidra till ett välbehövligt stöd i det arbetet.

I Göteborgs Stads program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2021-2026 finns strategi 3:3 Stadens verksamheter ska i sina enkäter och uppföljningar samla in underlag på ett sådant sätt att det är möjligt att göra analyser utifrån diskrimineringsgrunderna. Till programmet finns dessutom indikatorer som kopplas till enkäter som ska mäta barn och unga med funktionsnedsättning och deras upplevelse i skolan. Programmet är ett stöd för stadens verksamheter att prioritera strategier för delaktighet och självständighet för barn och unga i samband med utbildning så väl som arbete. Utredningens förslag skulle kunna bidra till uppföljning av Göteborgs Stads utvecklingsarbete om den skulle föreslå att data från enkäter ska tillgängliggöras på huvudmannanivå, till exempel kommunnivå där det är möjligt, i stället för som utredningen nu föreslår att redovisa på kommungruppsnivå.

Bilagor

1. Sammanfattning av betänkandet Uppföljning för utveckling – ett hållbart system för samlad kunskap om villkoren för barn och elever med funktionsnedsättning i förskola och skola (SOU 2023:95)
2. Stadsledningskontorets förslag till yttrande

Ärendet

Utbildningsdepartementet har översänt 2024-02-12 betänkandet Uppföljning för utveckling – ett hållbart system för samlad kunskap om villkoren för barn och elever med funktionsnedsättning i förskola och skola (SOU 2023:95). Yttrandet ska vara Utbildningsdepartementet tillhanda 2024-05-15.

Beskrivning av ärendet

Ärendet har beretts av stadsledningskontoret efter remittering till förskoleförvaltningen, grundskoleförvaltningen, utbildningsförvaltningen samt arbetsmarknad- och vuxenutbildningsförvaltningen. Förvaltningarnas svar har inte nämndbehandlats. Synpunkter har även inkommit från Göteborgs Stads råd för funktionsrätt och dialog har förts med representanter från ungdomsfullmäktige. Synpunkterna har beaktats i stadsledningskontorets bedömning samt förslag till yttrande.

Bakgrunden till utredningens uppdrag är att det saknas systematiskt framtagen kunskap och statistik om situationen för barn och elever med funktionsnedsättning i förskola och skola. Detta leder till att det inte går att följa upp hur det svenska skolsystemet fungerar för barn och elever med funktionsnedsättning, och i förlängningen att det inte går att avgöra om barnen och eleverna får den likvärdiga utbildning de har rätt till. Utbildnings- och funktionshinderspolitiken, myndigheter och skolhuvudmän har därmed i dag inte det kunskapsunderlag de behöver för att fullgöra sitt uppdrag att skapa en likvärdig utbildning och motverka konsekvenser av funktionsnedsättning i förskola och skola.

Uppdragsdirektivet (dir. 2022:73) gav utredningen i uppdrag att analysera och föreslå hur kunskapen kan öka om barn och elever med funktionsnedsättning i skolväsendet, samtidigt som skyddet för den personliga integriteten säkerställs.

Utredaren har bland annat haft i uppdrag att:

- analysera och föreslå vilka typer av uppgifter som bör samlas in, och hur, för uppföljning av barn och elever med funktionsnedsättning i skolväsendet
- analysera och föreslå hur uppgifter om exkluderade elever kan särredovisas i Pisaundersökningen
- göra en integritetsanalys
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Betänkandet

Nedan följer en beskrivning av utredningens förslag och bedömningar. En utförligare beskrivning återfinns i sammanfattningen, bilaga 1 till detta tjänsteutlåtande. Förslagen innebär att:

- Tydliggöra Skolverkets och Statens skolinspektions ansvar för att motverka konsekvenser av barns och elevers funktionsnedsättningar.
- Skolverket och Statistiska centralbyrån (SCB) ska samköra individbaserade uppgifter om kunskapsresultat och stödåtgärder med uppgifter från Socialstyrelsens patientregister.
- Skolverket och Statens skolinspektion ska inhämta information om barn och elever med funktionsnedsättning och berörda vårdnadshavares erfarenheter och bedömningar av situationen i skolväsendet.

- SCB ska vart tredje år genomföra undersökningen om barns levnadsförhållanden (Barn-ULF).
- Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) ska ta fram ett förslag till ett standardiserat självskattningsmått gällande funktionsnedsättning som ska användas i samtliga undersökningar som genomförs av myndigheter.
- Folkhälsomyndighetens undersökning Skolbarns hälsovanor, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF:s) undersökning LUPP och SCB:s undersökning Gymnasieungdomars studieintresse bör använda det standardiserade självskattningsmålet för funktionsnedsättning.
- Medel för Forte att administrera och utlysa forskningsanslag riktat mot området barn och elever med funktionsnedsättning i skolväsendet.
- Skolforskningsinstitutet ska utföra regelbundna kunskapsöversikter över situationen för barn och elever med funktionsnedsättning i skolväsendet.
- Skolinspektionen bör genomföra regelbundna tematiska kvalitetsgranskningar av situationen för barn och elever med funktionsnedsättning i skolväsendet. SPSM bör ta fram kunskap och information om stödbehov för barn, elever och vuxenstuderande med funktionsnedsättning i skolväsendet.
- Skolverket ska ansvara och vara sammanhållande myndighet för uppföljningen och den samlade analysen och redovisningen av villkoren för barn och elever med funktionsnedsättning i skolväsendet.
- Skolverket ska inrätta ett barn- och ungdomsråd.

Stadsledningskontorets bedömning

Stadsledningskontoret, liksom tillfrågade förvaltningar samt råd och ungdomsfullmäktige, ställer sig i huvudsak positiv till utredningens förslag som främst berör statliga myndigheter. Förskola, grundskola, gymnasium och vuxenutbildning är ett ansvar för kommuner och därmed har utredningens förslag betydelse för Göteborgs Stad.

Stadsledningskontoret tillstyrker förslaget och betonar vikten av att det kommer att tas fram ett standardiserat mått för funktionsnedsättning som möjliggör jämförelser mellan både kommuner och länder. Stadsledningskontoret anser att användning och tillämpning av det standardiserade måttet bör lämnas som förslag till de olika aktörerna att använda. Berörda myndigheter bör säkerställa att resurser och metoder för stöd finns för att genomföra självskattningen, data från enkäter ska där så är möjligt tillgängliggöras på huvudmannanivå. Stadsledningskontoret avstyrker förslaget om *Attityder till skolan* och anser att Skolverket och Skolinspektionen behöver överväga att samordna enkäter på skolområdet. Stadsledningskontoret anser att en nationell strategi behöver tas fram för att förbättra svarsfrekvensen vid genomförande av enkätinsamlingar.

Nedan återges utredningens förslag i sin helhet tillsammans med de bedömningar och medskick som stadsledningskontoret har.

10.1 Instruktionerna för Statens skolverk och Statens skolinspektion ändras

Utredningens förslag: Förordningen (2015:1047) med instruktion för Statens skolverk ändras så att det framgår att myndigheten inom ramen för sin verksamhet systematiskt ska samla in uppgifter för att motverka de konsekvenser barns och elevers funktionsnedsättningar medför genom att regelbundet bidra med kunskapsunderlag. Förordningen (2011:556) med instruktion för Statens skolinspektion ändras så att det framgår att myndigheten inom ramen för sin verksamhet systematiskt ska samla in

uppgifter för att motverka de konsekvenser barns och elevers funktionsnedsättningar medför genom att regelbundet bidra med kunskapsunderlag.

Stadsledningskontoret tillstyrker utredningens förslag, men vill föra fram att utredningen borde tydliggöra att insamling av underlag syftar till att öka kunskapen på alla nivåer i styrkedjan och inte enbart på den nationella nivån. Huvudmän och skolor har behov av aggregerade data på ett sätt som gör det möjligt att bryta ner resultaten och göra dem användbara i det systematiska kvalitetsarbetet på olika nivåer i styrkedjan i syfte att identifiera utvecklingsområden och stödbehov som gynnar eleverna. I de fall det är möjligt anser stadsledningskontoret att data från enkäter ska tillgängliggöras på huvudmannanivå, till exempel kommunnivå.

Förutom Skolinspektionen har också Barn- och elevombudet (BEO), Diskrimineringsombudsmannen (DO) och Arbetsmiljöverket tillsyn över barns och elevers situation i skolan. Stadsledningskontoret saknar ett klargörande av ansvarsfördelning och samarbete mellan dessa myndigheter och deras ansvar för tillsyn och uppföljning av elevers situation i skolan, inte minst för elever med funktionsnedsättning. Det finns annars risk för att myndigheternas uppdrag går omlott och att kunskap myndigheterna emellan inte tas till vara, vilket i slutändan skapar merarbete och tar kraft från utveckling av verksamheten.

10.2 Förstärkt uppföljning av kunskapsresultat och stödåtgärder

Utredningens förslag: Regeringen ska i regleringsbrevet ge Skolverket i uppdrag att årligen med stöd av Statistiska Centralbyrån (SCB) samköra de individbaserade uppgifter som Skolverket, genom SCB, tar in enligt Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2011:142) om uppgiftsinsamling från huvudmännen inom skolväsendet med mera gällande kunskapsresultat och olika former av stödåtgärder för elever i förskoleklass, grundskola, anpassad grundskola, specialskola, sameskola, gymnasieskola och anpassad gymnasieskola och kommunal vuxenutbildning med uppgifter från Socialstyrelsens patientregister. Syftet är att systematiskt och över tid, för att motverka konsekvenser av funktionsnedsättningar hos elever i skolan, följa kunskapsresultat och förekomst av särskilda stödåtgärder för elever med i patientregistret rapporterad funktionsnedsättning. Resultaten ska i första hand redovisas i de grupper av olika typer av funktionsnedsättning som anges i 10.4. Skolverket ska samverka med Socialstyrelsen för att närmare bestämma vilka variabler i patientregistret som är relevanta i förhållandet till syftet med samkörningen. Enbart dessa uppgifter ska för samkörningen lämnas över av Socialstyrelsen till SCB. Skolverket ska ta ställning till om uppgifterna från skolväsendets huvudmän ska ingå i den officiella statistiken eller utgöra annan statistik. Förordningen (2001:100) om den officiella statistiken ändras så det för framställning av statistik över Skolväsende och barnomsorg för personuppgifter enligt 8 § samma förordning och som avser hälsa för elever även kan göras för elever i, förskoleklass, grundskola och gymnasieskola. Det ger Skolverket och SCB möjligheter att behandla känsliga personuppgifter om elever i de skolformer som läggs till i förordningen. Skolverket och SCB får fördela ansvaret för personuppgiftsansvaret i enlighet med sådan överenskommelse som redan görs när SCB tar fram statistik på uppdrag av Skolverket.

Stadsledningskontoret tillstyrker utredningens förslag men anser att det i utredningen är otydligt huruvida det kommer att vara möjligt att redovisa resultaten i de grupper av olika typer och grad av funktionsnedsättning som anges i 10.4. Elever med funktionsnedsättning är en mycket heterogen grupp med stor variation och behov som

kan vara svåra att gruppera på det viset. Även elever med liknande funktionsnedsättning skiljer sig åt i behov och förutsättningar. Stadsledningskontoret anser till exempel att det är otydligt i utredningens förslag om grad av hörselnedsättning och användning av teckenspråk går att få fram ur patientregistret. Även om alltför många elever med hörselnedsättning har utmaningar i skolan är det för planering av insatser ändamålsenligt att kunna skilja på grad av funktionsnedsättning.

Stadsledningskontoret ser en risk i att utredningens förslag inte fångar upp stora grupper av elever med diagnoserna ADHD, autism, ångest och depression. Det är vanligt med långa köer till BUP, kanske 1-2 års väntetid. Detsamma gäller elever som är under utredning för mottagande i anpassad skola. Under kötiden har dessa barn/unga elever varken diagnos eller behandling och kanske ännu större behov av stöd i skolan före en diagnos. Mot den bakgrunden kan det finnas behov att utreda om det går att komplettera med kö-data eller på annat sätt.

Ytterligare en aspekt som stadsledningskontoret ser som problematisk, är att insamlingen endast sker på aggregerad nationell nivå. Resultaten skulle behöva brytas ner för att kunna användas i det systematiska kvalitetsarbetet på olika nivåer i styrkedjan för att identifiera utvecklingsområden med stödbehov som gynnar eleven. Stadsledningskontoret anser att resultaten bör redovisas på huvudmannanivå för de data där underlaget är tillräckligt stort.

10.3.1 Utveckling av Skolverkets undersökningar om elevers och vårdnadshavares erfarenheter av och attityder till förskola och skola

Utredningens förslag: Regeringen ska i regleringsbrevet ge Skolverket i uppdrag att vart tredje år inhämta information om barn och elever med funktionsnedsättningar och vårdnadshavares erfarenheter och attityder till situationen i förskola och skola.

Information från elever ska inhämtas i årskurs 4-9 i grundskola, anpassad grundskola, specialskola, sameskola, samt i gymnasieskola och anpassad gymnasieskola. Information från vårdnadshavare för barn ska inhämtas i förskola, förskoleklass, fritidshem och årskurs 1-3 i grundskola, anpassad grundskola, specialskola och sameskola. För inhämtningen av informationen från elever ska undersökningen Attityder till skolan utvecklas. För inhämtningen av information från vårdnadshavare för barn ska Föräldraundersökningen eller motsvarande utvecklas. Undersökningarna ska kunna användas för att belysa erfarenheter och attityder för barn och elever med funktionsnedsättning i skolväsendet. I detta ska det standardiserade självskattningsmått som beskrivs i avsnitt 10.4 användas. Specialpedagogiska skolmyndigheten bör bistå Skolverket vid revidering och anpassning av undersökningen för att säkerställa att barn- och funktionsrättsperspektivet synliggörs. För att möjliggöra för Skolverket att behandla de känsliga personuppgifter som myndigheterna tar in i samband med den systematiska och återkommande informationsinhämtningen om barn och elever med funktionsnedsättningar erfarenheter och bedömningar av skolsituationen ändras i bilagan till förordningen (2001:100) om den officiella statistiken.

Stadsledningskontoret avstyrker förslaget om *Attityder till skolan* och anser att Skolverket och Skolinspektionen behöver överväga att samordna enkäter på skolområdet.

Om Skolenkäten utvecklas utifrån utredningens förslag 10.3.2, så anser stadsledningskontoret att en tydligare värdering bör göras om vad undersökningen *Attityder till skolan* ytterligare kan tillföra.

Resultaten från skolenkäten borde utgöra tillräckligt kunskapsunderlag inom området på alla nivåer i styrkedjan, inte minst den nationella.

10.3.2 Utveckling av Skolinspektionens undersökningar om elevers och vårdnadshavares erfarenheter och upplevelser av skolan

Utredningens förslag: Regeringen ska i regleringsbrevet ge Skolinspektionen i uppdrag att på ett systematiskt och återkommande sätt inhämta information om elever med funktionsnedsättnings och vårdnadshavares erfarenheter och bedömningar av situationen i skolan. Information från elever ska inhämtas i grundskola, anpassad grundskola, specialskola, sameskola samt gymnasieskola och anpassad gymnasieskola. Information från vårdnadshavare ska inhämtas i förskoleklass, fritidshem, grundskola, anpassad grundskola, specialskola och sameskola. För detta syfte ska undersökningen Skolenkäten utvecklas, så att den kan användas för att belysa elever med funktionsnedsättnings och vårdnadshavares erfarenheter och bedömningar av situationen i skolan. I detta ska det standardiserade självskattningsmått som beskrivs i 10.4 användas. Specialpedagogiska skolmyndigheten ska bistå Skolinspektionen vid revidering och anpassning av enkäten för att säkerställa att barn- och funktionsrättsperspektivet synliggörs. Förordningen (2011:556) med instruktion för Statens skolinspektion ändras så att det framgår att Skolinspektionen systematiskt och återkommande ska inhämta information om barn och elever med funktionsnedsättnings erfarenheter och bedömningar av skolsituationen. I skollagen (2010:800) införs en ny bestämmelse som gör det möjligt för Skolinspektionen att samla in uppgifter om hälsotillstånd i sin verksamhet för att enligt 2 kap. 3 § andra stycket samma lag motverka konsekvenser av funktionsnedsättning hos barn och elever (26 kap. 20 a §). I offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) införs en ny bestämmelse för sekretess hos Skolinspektionen för personuppgifter om hälsa som myndigheten med anledning av detta förslag (23 kap. 7 c §).

Stadsledningskontoret tillstyrker utredningens förslag men vill samtidigt lyfta att det finns utmaningar att använda resultat, betydelsen av enkätens utformning, möjlighet att ta ut data samt strategi för att öka svarsfrekvensen på enkäten.

En försvårande faktor är att det inte går att följa samma elevgrupp över tid, eftersom Skolenkäten som sker vartannat år mäter olika elev- och årskullar. På detta sätt är det svårt för skolan att följa upp de åtgärder som sätts in som ett resultat av de indikationer som elevenkätresultaten visar för en viss årskurs ett visst år.

Stadsledningskontoret betonar att enkäten och självskattningsmått (se vidare under avsnitt 10.4) behöver utformas på olika sätt och anpassas i förhållande till olika funktionsnedsättnings förutsättningar, till exempel med teckenspråk, bildstöd, talsyntes, taligenkänning, BLISS, pictogram. Stöd av en neutral part kan behövas för att besvara enkäten.

Stadsledningskontoret anser att Skolinspektionen behöver utveckla metoder för aggregering av data samt tillgängliggörande av dessa för att kunna användas i det systematiska kvalitetsarbetet på olika nivåer i styrkedjan.

Stadsledningskontoret anser att Skolinspektionen behöver målgruppsanpassa, kommunicera och utforma enkäten för att få upp svarsfrekvensen. Stadsledningskontoret anser att en nationell strategi behöver tas fram för att förbättra svarsfrekvensen vid genomförande av enkätinsamlingar.

10.3.3 Utveckling av undersökningar om barns och elevers levnadsförhållanden (Barn-ULF)

Utredningens förslag: Regeringen ska ge Statistiska centralbyrån i uppdrag att år 2026 och därefter vart tredje år genomföra undersökningen om barns levnadsförhållanden (Barn-ULF). I detta ska det standardiserade självskattningsmått som beskrivs i avsnitt 10.4 användas

Stadsledningskontoret tillstyrker förslaget om att Barn-ULF ska genomföras vart tredje år men avstyrker delen om att SCB i genomförandet av Barn-ULF ska använda självskattningsmått enligt 10.4. Stadsledningskontoret menar att myndigheten själv bör bedöma om vilket självskattningsmått som är mest ändamålsenligt i Barn-ULF.

10.3.4 Utveckling av kompletterande undersökningar

Utredningens bedömning: Folkhälsomyndigheten bör införa det standardiserade självskattningsmått som beskrivs i avsnitt 10.4 i sin undersökning Skolbarns hälsovanor. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor bör införa det standardiserade självskattningsmått som beskrivs i avsnitt 10.4 i sin undersökning Lokal uppföljning av ungdomspolitiken (LUPP). Statistiska centralbyrån bör införa det standardiserade självskattningsmått som beskrivs i avsnitt 10.4 i sin undersökning Gymnasieungdomars studieintresse.

Stadsledningskontoret anser att respektive myndighet bör bedöma vilket självskattningsmått som är lämpligt i nämnda undersökningar. Stadsledningskontoret anser att det är bra med ett förslag på definition av självskattad funktionsnedsättning men det behöver vid varje användningstillfälle värderas om det är denna definition som är lämplig eller en definition som även inkluderar medicinska kriterier.

10.4 Ett standardiserat mått för att identifiera barn och elever med funktionsnedsättning i skolväsendet

Utredningens förslag: Regeringen ska ge Specialpedagogiska skolmyndigheten i uppdrag att senast den 30 juni 2025 slutföra arbetet med att ta fram ett förslag till standardiserat självskattningsmått gällande funktionsnedsättning. Måttet ska användas i undersökningar om villkor för barn och elever med funktionsnedsättningar för att motverka dess konsekvenser. Arbetet ska ske i samverkan med Statistiska centralbyrån och i samråd med de myndigheter som ska använda detta mått i sina undersökningar (se förslagen i avsnitt 10.3).

Stadsledningskontoret tillstyrker förslaget och betonar vikten av att det kommer att tas fram ett standardiserat mått för funktionsnedsättning som möjliggör jämförelser mellan både kommuner och länder. Stadsledningskontoret ser dessutom att ett standardiserat mått kan behöva användas för andra åldrar inom andra områden som till exempel arbetslivet eller inom hälso- och sjukvården.

Stadsledningskontoret ser att de frågor som kan komma att ställs i självskattningsverktyget inte fångar medicinsk funktionsnedsättning vilket riskerar att exkludera grupper. Stadsledningskontoret anser att användning och tillämpning av det standardiserade måttet bör lämnas som förslag till de olika aktörerna att använda. Andra mått kan vara lämpliga i sammanhangen. Det kan till exempel vara mått med ett medicinskt perspektiv, där diagnoser kan vara lämpliga.

Stadsledningskontoret vill betona att elever med funktionsnedsättning är en heterogen grupp med olika behov och stora skillnader i förmågor och förutsättningar. Självskattningsmått kan vara ett trubbigt verktyg för elever i allmänhet men elever med olika funktionsnedsättningar i synnerhet. Det finns risker att frågorna för självskattningen är svår att tolka och blir godtycklig, därmed svår att genomföra av elever med funktionsnedsättning om inte rätt stöd ges.

Stadsledningskontoret anser att genomförande av mätningen via till exempel en enkät behöver planeras väl. Situationen behöver anpassas utifrån målgruppens förutsättningar och elevens individuella behov. Eleven kan behöva stöd med att besvara en enkät av en neutral part. Stadsledningskontoret vill uppmärksamma att om självskattningen ska ske under skoltid behöver beaktas att resurser kommer att utkrävas av skolans personal och den tid det tar från undervisning att genomföra uppgifterna.

Stadsledningskontoret föreslår att förslag som SPSM tar fram remitteras för kommuner att ha möjlighet att ge respons på innan det ska börja användas då det är av största vikt att det blir noga avvägt och relevant och där kompetensen inom skola och anpassad skola är viktig att använda sig av för att materialet ska bli så relevant och precist som möjligt.

10.5.1 Stöd för genomförandet av longitudinella studier och särskilt riktade fördjupningsstudier

Utredningens förslag: Regeringen ska anslå 240 miljoner kronor under en tioårsperiod till Forte för utlysningar av forskningsanslag riktade mot området barn och elever med funktionsnedsättning i skolväsendet. De medel som föreslås administreras av Forte ska fördelas inom ramen för två omgångar ansökningar. Av anslaget bör 180 miljoner kronor avsättas för sammanlagt fyra longitudinella studier och 60 miljoner kronor för sammanlagt tio projekt.

Stadsledningskontoret tillstyrker utredningens förslag och vill lyfta betydelsen av att forskningsanslagen för studier beviljas och riktas brett med tanke på den heterogena gruppen. Det är viktigt att forskning studerar hur det fungerar i klassrummet och hur det sedan fungerar efter skoldagen. Forskningen behöver ta ett helhetsperspektiv på elevens situation. En funktionsnedsättning kan ge sig uttryck på olika sätt i klassrummet, på rasten, fritids, under vägen till och från hemmet och hemma. Alla delar är viktiga för att barnet ska kunna nå kunskapsmålen och för att utvecklas optimalt. Forskning behöver också ske på hela styrkedjan av insatser och stöd gällande funktionsnedsättning och funktionshinder i skolväsendet.

Stadsledningskontoret vill också uppmärksamma att området som utredningen omfattar saknar idag etablerade forskningsmiljöer. För att det ska ske och för att stödet i skolan ska nå de elever som behöver det bör regeringen överväga inrättande av en helt ny tvärvetenskaplig forskningsmiljö som tillvaratar kunskap inom medicin, psykologi och pedagogik.

10.5.2 Kunskapsöversikter över skolsituationen för barn och elever med funktionsnedsättning i förskola och skola

Utredningens förslag: Regeringen ska anslå 10 miljoner till Skolforskningsinstitutet och ge institutet i uppdrag att göra regelbundna och återkommande kunskapsöversikter över olika aspekter av skolsituationen för barn och elever med funktionsnedsättning för att motverka funktionsnedsättningens konsekvenser. Vid genomförandet av uppdrag ska

Skolforskningsinstitutet samråda med Specialpedagogiska skolmyndigheten och Statens skolverk.

Stadsledningskontoret tillstyrker utredningens förslag, men har samma medskick som till förslaget 10.5.1.

10.5.3 Annan kunskapssammanställning om barn och elever med funktionsnedsättning i skolväsendet

Utredningens bedömning: Statens skolinspektion bör genomföra regelbundna tematiska kvalitetsgranskningar av situationen för barn och elever med funktionsnedsättning i skolväsendet för att motverka konsekvenser av funktionsnedsättning. Specialpedagogiska skolmyndigheten bör på ett systematiskt sätt ta fram kunskap och information om de stödbehov i skolsituationen för barn, elever och vuxenstuderande med funktionsnedsättning i skolväsendet som myndigheten kommer i kontakt med.

Stadsledningskontoret tillstyrker utredningens förslag. Förslaget kan kompletteras med ett uppdrag för Skolverket vad gäller vägledning, informations- och utbildningsinsatser riktat inte minst till den anpassade grund- och gymnasieskolan.

10.6 Sammanhållande ansvar och samverkan för den samlade analysen

Utredningens förslag: Regeringen ska ge Skolverket i uppdrag att vara ansvarig för och sammanhållande myndighet för uppföljningen och den samlade analysen och redovisningen av villkoren för barn och elever med funktionsnedsättning i skolväsendet för att motverka konsekvenser av funktionsnedsättningar. Vid genomförandet av uppdrag ska Skolverket samråda med Specialpedagogiska skolmyndigheten och Statens skolinspektion.

Stadsledningskontoret tillstyrker utredningens förslag. Den samlade analysen som Skolverket föreslås ansvara för bör redovisas i den mån det är möjligt på kommunal nivå. Där dataunderlaget blir för litet kan andra redovisningsnivåer användas.

10.6.1 Barn- och ungdomsråd

Utredningens förslag: Skolverket ska inrätta ett barn- och ungdomsråd som ska vara delaktigt i uppföljningen och den samlade analysen av villkoren för barn och elever med funktionsnedsättning i skolväsendet. Rådet ska bestå av barn och elever med funktionsnedsättning som representerar funktionshindersorganisationerna. Vid genomförandet av uppdrag ska Skolverket samråda med Specialpedagogiska skolmyndigheten.

Stadsledningskontoret tillstyrker utredningens förslag och menar att det är bra att barn och unga är delaktiga i analysen och för samtal med representanter från myndigheterna. Samrådet bör utgöra en bred geografisk spridning samt en bred representation av funktionsrättsorganisationer. Vidare menar stadsledningskontoret att finansieringen till organisationerna för att kunna delta behöver säkerställas.

Jonas Kinnander

Eva Hessman

Direktör Ärende och Utredning

Stadsdirektör

Sammanfattning

Uppföljning för utveckling – ett hållbart system för samlad kunskap om villkoren för barn och elever med funktionsnedsättning i förskola och skola

Alla barn och elever har rätt till en förskola och skola där de känner sig trygga, där de får det stöd de behöver och där de ges goda förutsättningar att inhämta de kunskaper och färdigheter de behöver för att komma vidare i livet. Flera studier och rapporter pekar dock på att många barn och elever med funktionsnedsättning inte ges den trygghet, det stöd och de goda förutsättningar de har rätt till inom utbildningen.

Vi vet en del om villkoren i skolväsendet för barn och elever med funktionsnedsättning men kunskaperna är fragmentariska och har betydande luckor. Det gör att det är svårt att följa hur villkoren för barn och elever med funktionsnedsättning utvecklas över tid, och även att följa upp hur de insatser som riktas till denna grupp fungerar. Det innebär att utbildnings- och funktionshinderspolitiken, myndigheter, skolhuvudmän och andra aktörer inte har ett tillräckligt kunskapsunderlag för att förverkliga alla barns och elevers rätt till en god utbildning och att motverka konsekvenser av funktionsnedsättning.

Utredningens uppdrag är att föreslå vilka uppgifter som ska samlas in om villkoren för barn och elever med funktionsnedsättning i skolväsendet och hur detta bör göras. Uppdraget rör alla typer av funktionsnedsättningar och samtliga skolformer från förskola till kommunal vuxenutbildning.

För att kunna utforma insatser till stöd för barn och elever med funktionsnedsättning i skolväsendet behöver vi bättre och systematiskt insamlade kunskaper. Inte minst behöver vi kunna följa utvecklingen över tid och bättre ta del av barns/vårdnadshavares och elevers egna erfarenheter av skolsituationen.

I direktiven till utredningen anges även att vi ska ”analysera och föreslå hur uppgifter om exkluderade elever kan särredovisas i Pisaundersökningen”. Mot bakgrund av att Skolverket anpassat redovisningen av Pisaundersökningen har vi valt att inte vidare hantera den frågan.

Funktionsnedsättning ett mångfacetterat – och svårhanterligt – begrepp

En anledning till att det är svårt att samla in kunskap om barn och elever med funktionsnedsättning handlar om att själva begreppet funktionsnedsättning är svårhanterligt. Det är ett samlingsbegrepp som rymmer en rad olika typer och grader av funktionsnedsättningar men vilken betydelse dessa har för den enskilde individen varierar stort. För en del har funktionsnedsättningen betydande konsekvenser för till exempel lärandet medan för andra är svårigheter mer av fysisk natur. När en person med funktionsnedsättning möter en icke anpassad omgivning uppstår funktionshinder. Att leva med en funktionsnedsättning innebär således inte automatiskt att den enskilde upplever funktionshinder i alla situationer. Det avgörande är om miljön i vid bemärkelse är utformad och fungerar i relation till den enskildes förutsättningar. Därför behöver vi kunskap, både om villkoren för de enskilda individerna och om hur deras omgivning – i det här fallet situationen i skolväsendet – är utformad. Vi behöver kunskap om villkoren för barn och elever med olika typer, och olika grader av, funktionsnedsättningar.

Uppgifter om enskildas funktionsnedsättningar är dessutom i hög grad integritetskänsliga. Detta kan dock aldrig utgöra tillräckliga skäl för att låta bli att uppmärksamma dessa barns och elevers villkor i skolväsendet. Tvärtom är en bättre kunskap en förutsättning för att dessa barn och elever – så långt möjligt – ska kunna få samma förutsättningar och villkor som andra barn och elever i skolväsendet. Samtidigt är det viktigt att ta olika utmaningar, och särskilt integritetsfrågorna, på största allvar.

En utgångspunkt som angivits i utredningens direktiv är den relationella förståelsen av funktionshinder. En funktionsnedsättning innebär en nedsättning av fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga medan begreppet funktionshinder avser relationen mellan

den enskilde med funktionsnedsättning och den omgivande miljön. Med detta synsätt blir det viktigt att få en bättre kunskap, såväl om barn som elever med funktionsnedsättning som om hur förskola och skola fungerar för denna grupp liksom att systematiskt kunna följa utvecklingen över tid.

Uppföljning av utbildnings- och funktionshinderspolitik

Uppföljningen av kunskapsresultat, social situation och tillgång till stöd för barn och elever inom skolväsendet är en viktig del av den reguljära uppföljningen av utbildningspolitiken. Då det hittills saknats uppföljning där villkoren för barn och elever med funktionsnedsättning går att urskilja finns inte möjlighet att följa och bedöma utbildningens effekter för denna grupp. Därutöver är en utbildningsrelaterad uppföljning med funktionsnedsättningsvariabler också en uppföljning av funktionshinderspolitiken. När det gäller den senare beslutade regeringen år 2021 om en strategi för systematisk uppföljning av funktionshinderspolitiken under perioden 2021–2031, och en utvecklad uppföljning av barn och elever med funktionsnedsättning i skolväsendet utgör en viktig del i denna. För att strategin ska kunna förverkligas krävs insatser inom tre områden:

- Det är nödvändigt att förtydliga ansvaret för den ansvariga sektorsmyndigheten och andra myndigheter inom skolområdet att motverka funktionsnedsättnings konsekvenser. Vi föreslår därför skärpta skrivningar i Skolverkets och Skolinspektionens instruktioner utifrån att de tydligare behöver prioritera arbetet med uppföljning av villkoren för barn och elever med funktionsnedsättning i skolväsendet.
- De myndigheter som har ansvar för uppföljningen behöver ges bättre förutsättningar att fullfölja detta uppdrag i form av tydliga definitioner och mått, nya och förstärkta undersökningar och stöd till forskning.
- Skolverket bör ges ansvar för en samlad analys och redovisning av de olika kunskapskällor som utgör delar av uppföljningen.

Bättre redskap för en utvecklad uppföljning

Det är inte tillräckligt att endast tydliggöra ansvaret för berörda myndigheter, utan det är också nödvändigt att ge dessa bättre förutsättningar och redskap att fullfölja detta uppdrag.

Uppföljning kan dock organiseras på olika sätt och olika uppföljningsmodeller svarar i varierande grad mot olika syften. En modell vore att tillskapa ett skolbaserat register i vilket det skulle registreras information om barn och elever med funktionsnedsättning, om betyg och skolprestationer och om de stödinsatser de får del av.

Utredningen har valt att inte förorda en sådan lösning, framför allt för att vi bedömer att det är osannolikt att ett sådant register skulle kunna få en sådan kvalitet att det blir användbart och således inte motiverar de betydande resurser det skulle kräva.

I stället har utredningen valt att gå fram med förslag inom fyra områden där vi bygger vidare på och förstärker befintliga kartläggningar och uppföljningsinsatser, så att dessa tillsammans kan skapa en sammanhållen uppföljningsmodell som på ett bättre sätt svarar mot de behov som finns. De fyra områden det handlar om är en utvecklad verksamhetsstatistik, utvecklade enkät-/surveyundersökningar, ett framtagande av enhetligt mått samt stöd till forskning. Förslagen sammanfattas nedan.

En utvecklad verksamhetsstatistik

Det finns i dag tillgång till statistik när det gäller barns och elevers skolprestationer och även när det gäller olika former av stödåtgärder, men det är inte möjligt att urskilja gruppen barn och elever med funktionsnedsättning i denna statistik. Genom att samköra den individbaserade utbildningsstatistiken med Socialstyrelsens nationella patientregister blir det dock möjligt att identifiera barn och elever med funktionsnedsättningsrelaterad diagnos i patientregistret, vilket skapar möjligheter att följa olika gruppers studieresultat och kartlägga resultaten av i vilken mån de erhåller särskilda insatser samt jämföra med motsvarande uppgifter för barn och elever utan funktionsnedsättning.

Detta har med goda resultat prövats i Danmark, och det finns goda förutsättningar att använda ett liknande tillvägagångssätt i Sverige. Patientregistret är i dag inte heltäckande men för närvarande pågår ett

utredningsarbete med sikte på att uppgifter från öppenvården ska registreras i patientregistret. Med en sådan förväntad utvidgning kommer en utvecklad verksamhetsstatistik bidra till att ge en god bild av villkoren för gruppen barn och elever med funktionsnedsättning i skolväsendet.

Utvecklade survey-/enkätundersökningar

I flera stora survey-/enkätundersökningar bland befolkningen används olika former av självskattningsmått där de svarande själva skattar sina funktionsnedsättningar. Det finns viktiga fördelar med ett sådant tillvägagångssätt, inte minst att det ger de som är berörda möjlighet att själva uttrycka hur de upplever sin situation.

Utredningen bedömer att det finns ett flertal återkommande nationella survey-/enkätundersökningar som väl lämpar sig för att öka vår kunskap om hur barn och elever med funktionsnedsättning och deras vårdnadshavare upplever skolsituationen. Det handlar i första hand om undersökningar som redan idag genomförs av skolmyndigheterna men också andra myndigheters studier. Undersökningarna behöver tillämpa ett gemensamt mått på funktionsnedsättning, så att de blir jämförbara och vissa behöver förstärkningar när det gäller urvalsstorlek.

Ett enhetligt/standardiserat mått och nationell redovisning

För att statistiken och de olika undersökningar tillsammans ska bidra till en bättre och ökad kunskap om villkoren för barn och elever med funktionsnedsättning i skolväsendet, är det nödvändigt att man använder jämförbara definitioner och mått så att resultaten från olika studier kan relateras till varandra.

För närvarande pågår ett utrednings-/utvecklingsarbete för att ta fram ett standardiserat självskattningsmått som ska kunna användas för att identifiera grupper av barn och elever med funktionsnedsättning i olika undersökningar. Utredningen föreslår att regeringen ger Specialpedagogiska skolmyndigheten i uppdrag att, i samarbete med Statistiska centralbyrån, slutföra detta arbete.

Med hänsyn till integritetsaspekter gör vi bedömningen att den statistik och informationsinsamling som utredningens förslag ger upp-

hov till ska redovisas på nationell nivå, och – i de fall det bedöms lämpligt – efter Sveriges kommuner och regioners kommuntypsindelning. Redovisning på kommunal eller skolenhetsnivå är utifrån integritetsperspektiv inte möjlig.

Stöd till forskning

Bedömningen är att utredningens förslag kommer att skapa väsentligt bättre möjligheter att följa upp villkoren för barn och elever med funktionsnedsättning i skolväsendet, och de synliggör situationen på ett sätt som skapar underlag för att bättre utforma adekvata insatser och åtgärder. Vissa frågeställningar kommer dock inte att kunna besvaras med denna informationsinsamling. Det gäller framför allt frågor om orsakssamband respektive effekter av olika insatser, vilka förutsätter studier med longitudinell ansats, respektive undersökningar av grupper som är för små för att identifieras i olika befolkningsstudier, vilket förutsätter särskilda fördjupningsstudier.

För att möjliggöra dessa typer av kompletterande forskningsstudier föreslår vi att Forte ges medel och i uppdrag att under en tioårsperiod stödja longitudinella studier respektive projekt, och att Skolforskningsinstitutet under samma period ges i uppdrag att genomföra systematiska kunskapsöversikter med funktionshindars relevans.

Ett förtydligt ansvar för att sammanställa, värdera och redovisa en samlad uppföljning

Den modell för systematisk uppföljning som utredningen föreslår bygger på användningen av ett antal olika källor och undersökningar, vilka var och en bidrar med viktig kunskap om villkoren för barn och elever med funktionsnedsättning i skolväsendet. De olika undersökningarna kompletterar varandra, och *tillsammans* skapar de förutsättningar för att få en bättre och mer heltäckande bild. För att detta ska vara möjligt är det emellertid också nödvändigt att sammanställa, värdera och redovisa en samlad bild, och därmed behöver det finnas en tydlig ansvarsfördelning och ett tydligt mandat för en myndighet att bära detta sammanhållande ansvar.

Utredningen föreslår att Skolverket, som sektorsansvarig myndighet för funktionshindars frågor, i samverkan med andra berörda skol-

myndigheter, ska ges detta sammanhållande ansvar för en samlad analys, och att detta ska ske inom ramen för den nationella strategin för uppföljning av funktionshinderspolitiken.

Utredningen föreslår också att Skolverket ska inrätta ett barn- och ungdomsråd med representanter för barn och elever med funktionsnedsättning som ska vara delaktiga i den samlade analysen.

Avslutning

Under lång tid har kunskapen om hur barn och elever med funktionsnedsättning har det socialt och kunskapsmässigt och om vilken tillgång till stöd de har i skolväsendet varit alltför bristfällig och fragmentarisk. Detta har inneburit att villkoren för denna grupp barn och elever i praktiken osynliggjorts, vilket i sin tur inneburit att det inte funnits tillförlitligt underlag för effektiva reformer och insatser.

Med de förslag utredningen presenterar i betänkandet skapas förutsättningar för mer och bättre kunskap om villkoren för barn och elever med funktionsnedsättning. Utredningens bedömning är att förslagen väl balanserar samhällets kunskapsintresse och individers rätt till personlig integritet. Därmed innebär förslagen sammantaget ett stort steg framåt för att uppmärksamma villkoren för denna grupp. Med en kontinuerlig uppföljning, som synliggör såväl kunskapsresultat och sociala villkor som stödinsatser, får samhället ett systematiskt och robust underlag för att förverkliga alla barns och elevers rätt till lärande och utveckling, motverka funktionsnedsättnings konsekvenser samt bättre uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Såväl etiska som rättviseskäl talar för att det finns starka motiv för att bättre synliggöra villkoren för barn och elever med funktionsnedsättning i skolväsendet.

Datum: 2024-05-15

Utbildningsdepartementet

Ärendenummer SLK-2024-00205

u.remissvar@regeringskansliet.se

Diarienummer: U2023/03616

Göteborgs Stads yttrande över remiss från Utbildningsdepartementet betänkande Uppföljning för utveckling – ett hållbart system för samlad kunskap om villkoren för barn och elever med funktionsnedsättning i förskola och skola (SOU 2023:95)

Göteborgs Stad har getts möjlighet att yttra sig över remiss från Utbildningsdepartementet betänkande Uppföljning för utveckling – ett hållbart system för samlad kunskap om villkoren för barn och elever med funktionsnedsättning i förskola och skola (SOU 2023:95)

Göteborgs Stad har fått två dagars förlängd svarstid. Yttrandet ska därmed vara Utbildningsdepartementet tillhanda 2024-05-15.

Göteborgs Stad ställer sig i huvudsak positiv till utredningens förslag som främst berör statliga myndigheter. Förskola, grundskola, gymnasium och vuxenutbildning är ett ansvar för kommuner och därmed har utredningens förslag betydelse för Göteborgs Stad.

Göteborgs Stad betonar vikten av att det kommer att tas fram ett standardiserat mått för funktionsnedsättning som möjliggör jämförelser mellan både kommuner och länder. Göteborgs Stad anser att användning och tillämpning av det standardiserade måttet bör lämnas som förslag till de olika aktörerna att använda. Berörda myndigheter bör säkerställa att resurser och metoder för stöd till elever finns för att genomföra självskattningen, data från enkäter ska där så är möjligt tillgängliggöras på huvudmannanivå. Göteborgs Stad avstyrker förslaget om *Attityder till skolan* och anser att Skolverket och Skolinspektionen behöver överväga att samordna enkäter på skolområdet. Göteborgs Stad anser att en nationell strategi behöver tas fram för att förbättra svarsfrekvensen vid genomförande av enkätinsamlingar.

Nedan finns de bedömningar och medskick som Göteborgs Stad har till respektive förslag i utredningen.

10.1 Instruktionerna för Statens skolverk och Statens skolinspektion ändras

Göteborgs Stad tillstyrker utredningens förslag, men vill föra fram att utredningen borde tydliggöra att insamling av underlag syftar till att öka kunskapen på alla nivåer i styrkedjan och inte enbart på den nationella nivån. Huvudmän och skolor har behov av aggregerade data på ett sätt som gör det möjligt att bryta ner resultaten och göra dem användbara i det systematiska kvalitetsarbetet på olika nivåer i styrkedjan i syfte att identifiera utvecklingsområden och stödbehov som gynnar eleverna. I de fall det är möjligt anser Göteborgs Stad att data från enkäter ska tillgängliggöras på huvudmannanivå, till exempel kommunnivå.

Förutom Skolinspektionen har också Barn- och elevombudet (BEO), Diskrimineringsombudsmannen (DO) och Arbetsmiljöverket tillsyn över barns och elevers situation i skolan. Göteborgs Stad saknar ett klargörande av ansvarsfördelning och samarbete mellan dessa myndigheter och deras ansvar för tillsyn och uppföljning av elevers situation i skolan, inte minst för elever med funktionsnedsättning. Det finns annars risk för att myndigheternas uppdrag går omlott och att kunskap myndigheterna emellan inte tas till vara, vilket i slutändan skapar merarbete och tar kraft från utveckling av verksamheten.

10.2 Förstärkt uppföljning av kunskapsresultat och stödåtgärder

Göteborgs Stad tillstyrker utredningens förslag men anser att det i utredningen är otydligt huruvida det kommer att vara möjligt att redovisa resultaten i de grupper av olika typer och grad av funktionsnedsättning som anges i 10.4. Elever med funktionsnedsättning är en mycket heterogen grupp med stor variation och behov som kan vara svåra att gruppera på det viset. Även elever med liknande funktionsnedsättning skiljer sig åt i behov och förutsättningar. Göteborgs Stad anser till exempel att det är otydligt i utredningens förslag om grad av hörselnedsättning och användning av teckenspråk går att få fram ur patientregistret. Även om alltför många elever med hörselnedsättning har utmaningar i skolan är det för planering av insatser ändamålsenligt att kunna skilja på grad av funktionsnedsättning.

Göteborgs Stad ser en risk i att utredningens förslag inte fångar upp stora grupper av elever med diagnoserna ADHD, autism, ångest och depression. Det är vanligt med långa köer till BUP, kanske 1 – 2 års väntetid. Detsamma gäller elever som är under utredning för mottagande i anpassad skola. Under kötiden har dessa barn/unga elever varken diagnos eller behandling och kanske ännu större behov av stöd i skolan före en diagnos. Mot den bakgrunden kan det finnas behov att utreda om det går att komplettera med kö-data eller på annat sätt.

Ytterligare en aspekt som Göteborgs Stad ser som problematisk, är att insamlingen endast sker på aggregerad nationell nivå. Resultaten skulle behöva brytas ner för att kunna användas i det systematiska kvalitetsarbetet på olika nivåer i styrkedjan för att identifiera utvecklingsområden med stödbehov som gynnar eleven. Göteborgs Stad anser att resultaten bör redovisas på huvudmannanivå för de data där underlaget är tillräckligt stort.

10.3.1 Utveckling av Skolverkets undersökningar om elevers och vårdnadshavares erfarenheter av och attityder till förskola och skola

Göteborgs Stad avstyrker förslaget om *Attityder till skolan* och anser att Skolverket och Skolinspektionen behöver överväga att samordna enkäter på skolområdet.

Om Skolenkäten utvecklas utifrån utredningens förslag 10.3.2, så anser Göteborgs Stad att en tydligare värdering bör göras om vad undersökningen *Attityder till skolan* ytterligare kan tillföra. Resultaten från Skolänkäten borde utgöra tillräckligt kunskapsunderlag inom området på alla nivåer i styrkedjan, inte minst den nationella.

10.3.2 Utveckling av Skolinspektionens undersökningar om elevers och vårdnadshavares erfarenheter och upplevelser av skolan

Göteborgs Stad tillstyrker utredningens förslag men vill samtidigt lyfta utmaningar att använda resultat, betydelsen av enkätens utformning, möjlighet att ta ut data samt strategi för att öka svarsfrekvensen på enkäten.

En försvårande faktor är att det inte går att följa samma elevgrupp över tid, eftersom Skolenkäten som sker vartannat år mäter olika elev- och årskullar. På detta sätt är det svårt för skolan att följa upp de åtgärder som sätts in som ett resultat av de indikationer som elevenkätresultaten visar för en viss årskurs ett visst år.

Göteborgs Stad betonar att enkäten och självskattningsmåten (se vidare under avsnitt 10.4) behöver utformas på olika sätt och anpassas i förhållande till olika funktionsnedsättningsgraders förutsättningar, till exempel med teckenspråk, bildstöd, talsyntes, taligenkänning, BLISS, pictogram. Stöd av en neutral part kan behövas för att besvara enkäten.

Göteborgs Stad anser att Skolinspektionen behöver utveckla metoder för aggregering av data samt tillgängliggörande av dessa för att kunna användas i det systematiska kvalitetsarbetet på olika nivåer i styrkedjan.

Göteborgs Stad anser att Skolinspektionen behöver målgruppsanpassa, kommunicera och utforma enkäten för att få upp svarsfrekvensen. Göteborgs Stad anser att en nationell strategi behöver tas fram för att förbättra svarsfrekvensen vid genomförande av enkätinsamlingar.

10.3.3 Utveckling av undersökningar om barns och elevers levnadsförhållanden (Barn-ULF)

Göteborgs Stad tillstyrker förslaget om att Barn-ULF ska genomföras vart tredje år men avstyrker delen om att SCB i genomförandet av Barn-ULF ska använda självskattningsmått enligt 10.4. Göteborgs Stad menar att myndigheten själv bör bedöma om vilket självskattningsmått som är mest ändamålsenligt i Barn-ULF.

10.3.4 Utveckling av kompletterande undersökningar

Göteborgs Stad anser att respektive myndighet bör bedöma vilket självskattningsmått som är lämpligt i nämnda undersökningar. Göteborgs Stad anser att det är bra med ett förslag på definition av självskattad funktionsnedsättning men det behöver vid varje användningstillfälle värderas om det är denna definition som är lämplig eller en definition som även inkluderar medicinska kriterier.

10.4 Ett standardiserat mått för att identifiera barn och elever med funktionsnedsättning i skolväsendet

Göteborgs Stad tillstyrker förslaget och betonar vikten av att det kommer att tas fram ett standardiserat mått för funktionsnedsättning som möjliggör jämförelser mellan både kommuner och länder. Göteborgs Stad ser dessutom att ett standardiserat mått kan behöva användas för andra åldrar inom andra områden som till exempel arbetslivet eller inom hälso- och sjukvården.

Göteborgs Stad ser att de frågor som kan komma att ställs i självskattningsverktyget inte fångar medicinsk funktionsnedsättning vilket riskerar att exkludera grupper. Göteborgs Stad anser att användning och tillämpning av det standardiserade måttet bör lämnas som förslag till de olika aktörerna att använda. Andra mått kan vara lämpliga i sammanhangen. Det kan till exempel vara mått med ett medicinskt perspektiv, där diagnoser kan vara lämpliga.

Göteborgs Stad vill betona att elever med funktionsnedsättning är en heterogen grupp med olika behov och stora skillnader i förmågor och förutsättningar. Självskattningsmått kan vara ett trubbigt verktyg för elever i allmänhet men elever med olika

funktionsnedsättningar i synnerhet. Det finns risker att frågorna för självskattningen är svår att tolka och blir godtycklig, därmed svår att genomföra av elever med funktionsnedsättning om inte rätt stöd ges.

Göteborgs Stad anser att genomförande av mätningen via till exempel en enkät behöver planeras väl. Situationen behöver anpassas utifrån målgruppens förutsättningar och elevens individuella behov. Eleven kan behöva stöd med att besvara en enkät av en neutral part. Göteborgs Stad vill uppmärksamma att om självskattningen ska ske under skoltid behöver beaktas att resurser kommer att utkrävas av skolans personal och den tid det tar från undervisning att genomföra uppgifterna.

Göteborgs Stad föreslår att förslag som SPSM tar fram remitteras för kommuner att ha möjlighet att ge respons på innan det ska börja användas då det är av största vikt att det blir noga avvägt och relevant och där kompetensen inom skola och anpassad skola är viktig att använda sig av för att materialet ska bli så relevant och precist som möjligt.

10.5.1 Stöd för genomförandet av longitudinella studier och särskilt riktade fördjupningsstudier

Göteborgs Stad tillstyrker utredningens förslag och vill lyfta betydelsen av att forskningsanslagen för studier beviljas och riktas brett med tanke på den heterogena gruppen. Det är viktigt att forskning studerar hur det fungerar i klassrummet och hur det sedan fungerar efter skoldagen. Forskningen behöver ta ett helhetsperspektiv på elevens situation. En funktionsnedsättning kan ge sig uttryck på olika sätt i klassrummet, på rasten, fritids, under vägen till och från hemmet och hemma. Alla delar är viktiga för att barnet ska kunna nå kunskapsmålen och för att utvecklas optimalt. Forskning behöver också ske på hela styrkedjan av insatser och stöd gällande funktionsnedsättning och funktionshinder i skolväsendet.

Göteborgs Stad vill också uppmärksamma att området som utredningen omfattar saknar idag etablerade forskningsmiljöer. För att det ska ske och för att stödet i skolan ska nå de elever som behöver det bör regeringen överväga inrättande av en helt ny tvärvetenskaplig forskningsmiljö som tillvaratar kunskap inom medicin, psykologi och pedagogik.

10.5.2 Kunskapsöversikter över skolsituationen för barn och elever med funktionsnedsättning i förskola och skola

Göteborgs Stad tillstyrker utredningens förslag, men har samma medskick som till förslaget 10.5.1.

10.5.3 Annan kunskapssammanställning om barn och elever med funktionsnedsättning i skolväsendet

Göteborgs Stad tillstyrker utredningens förslag. Förslaget kan kompletteras med ett uppdrag för Skolverket vad gäller vägledning, informations- och utbildningsinsatser riktat inte minst till den anpassade grund- och gymnasieskolan.

10.6 Sammanhållande ansvar och samverkan för den samlade analysen

Göteborgs Stad tillstyrker utredningens förslag. Den samlade analysen som Skolverket föreslås ansvara för bör i den mån det är möjligt redovisas på kommunal nivå. Där dataunderlaget blir för litet kan andra redovisningsnivåer användas.

10.6.1 Barn- och ungdomsråd

Göteborgs Stad tillstyrker utredningens förslag och menar att det är bra att barn och unga är delaktiga i analysen och för samtal med representanter från myndigheterna. Samrådet

bör utgöra en bred geografisk spridning samt en bred representation av funktionsrättsorganisationer. Vidare menar Göteborgs Stad att finansieringen till organisationerna för att kunna delta behöver säkerställas.

För Göteborgs kommunstyrelse